

Bohumil Cupal 1915 – 1995

Antonie Cupalová 1922 - 2009

Bohumil Cupal se narodil 23. 3. 1915 v obci Moldava u Dubna na území Volyně. Jeho otec Jan Cupal ročník 1883 byl synem Václava narozeného v roce 1845 v Rohozné u Poličky, který s manželkou Marií Fedrovou a nejstarším synem Františkem odešel do carského Ruska do obce Pokosy. Matka Bohumila byla Františka Knobová, která se narodila v roce 1884 v Mladějově ve východních Čechách Josefovi a Antonii Knobovými a jako malá s rodiči a dalšími sourozenci odešla na Volyň. S manželem Janem žili v obci Redkoduby u Vrby a měli 8 dětí: Marii, Boženu, Františku, Antonína, Bohumila, Jaroslava a Josefa. Jméno nejmladšího bratra neznáme, po válce ho našel Bohumil prostřednictvím Červeného kříže v seznámech zemřelých vězňů v Osvětimi. Otec Jan Cupal zemřel v roce 1937. Bratři Jaroslav a Josef byli také příslušníci 1. československého armádního sboru a manžel sestry Marie zemřel na Dukle 1. 9. 1944. Maminka Marie během války několikrát zažila ve vesnici noční návštěvy banderovců, kteří vyžadovali naturální dávky pod pohrůzkou smrti, ale přesto to zvládla a naštěstí přežila. V roce 1947 se vrátila do Československa, byla usídlena s potomky ve Strojeticích, kde v roce 1954 zemřela. Bohumil chodil do polské školy, dochovala se i školní vysvědčení, vypomáhal v hospodářství. Byl pekařem a později provozoval pekárnu v obci Vrba. Od roku 1934 byl evidován v polské armádě a po mobilizaci byl povolán dne 24. 8. 1939 do 43. pluku pěchoty polského vojska (armáda LODŽ) v Dubně. Po napadení Polska Německem 1. 9. 1939 pluk vyrazil z kasáren do bojů na frontové linii u Poznaně. 21. 9. 1939 byl pluk rozpuštěn, část vojáků šla do Rumunska, ostatní domů a také Bohumil odešel do Dubna. 17. září 1939 došlo k sovětské invazi do Polska. Sovětský svaz obsadil východ Polska a připojil i západní území Volyně, která do roku 1920 patřila Ukrajině a Bělorusku, zpět k Sovětskému svazu. Došlo k opětovnému sloučení obou částí Volyně. Když napadlo Německo Sovětský svaz 22. 6. 1941, stal se Bohumil Cupal vojínem Rudé armády, příslušníkem 415. moskevského pluku. Podle vzpomínek potomků Bohumila vyvezli do sovětské internace na Sibiř. Přežíval ve velmi krutých podmínkách, hodně zhubnul, denně vyváželi mrtvé. Počátkem roku 1942 se v uralském městě Buzuluku začala formovat jednotka, která měla být základem nové československé armády. Kromě vojáků z československého legionu se do ní hlásili českoslovenští občané a volyňští Češi, kteří byli v internačních táborech. Také Bohumil podal přihlášku ke vstupu a 11. 2. 1942 dobrovolně a při první příležitosti narukoval do 1. československého samostatného polního praporu v Buzuluku, kmenové číslo 0.200/M, kde prodělal vojenský výcvik. Byl zařazen v 1. spojovací četě pod velením npor. Šmoldase. Později vyprávěl, jak jako spojař nacházel kulometná hnízda, jak zachránil život Ludvíku Svobodovi, když ho při bojích strhnul a přikryl. Jako vojín prošel bitvou u Sokolova 8. 3. 1943. V knize vzpomínek na Sokolovo popisují pamětníci jeho odvalu:

„Když jsem se blížil k sokolovskému kostelíku, už se stmívalo. Proti mně pospíchal Bohouš Cupal, náš telefonista, který se vůbec nezastavil a v chvatu mi říkal, že nepřátelské miny neustále trhají telefonní vedení. Musí odstraňovat poruchy. Jednu za druhou.“ A v další

vzpomínce čteme: „Hrom aby zapálil všechny ty miny. Zas je někde vedení v čertech. Cupale, Bohouši, běž se podívat po lince. Nemáme Dněpr. Asi do toho někde zas práskla mina nebo to přeřezali jejich rozvědčící. A Bohouš Cupal jde. Noc, den, všechno jedno. Jde sám po linii, před minami dělá „k zemi“ a pro německé rozvědčičky má náboj v hlavni. Fronta? No, ta je tady – proto je Bohouš opatrný, ale ne vylekaný. Se strachem nikam nedojdeš a Don musí dostat Dněpr. Minometné ostřelování je stále divočejší a proto hned tu, hned tam je přetřháno vedení. O Bohoušovi Cupalovi málokdo ví. Ba, snad ani on sám si neuvědomuje, kolik nebezpečí, kolik smrti mívá těsně jeho hlavu. Ale vy tam – Don, Volha, Dunaj, Labe, vy víte, kolik chrabrosti, kolik sebezapření bylo v Bohoušovi, který vás nikdy nenechal bez spojení.“

Právě u sokolovského kostela byl zraněný, zasypaný, když vystřelil tank a snažil se navázat spojení, plazili se přes řeku. Operovali ho až o návratu do Československa. Poté byl kuchařem štábu 1. čs. samostatné brigády, která byla jádrem 1. československého armádního sboru pod velením Ludvíka Svobody. Zde se seznámil s Antoníí Bílkovou, zdravotnicí této brigády, jednou ze šesti set volyňských žen, které se v roce 1944 hlásily do československého vojska. Těžko si lze představit neskutečné válečné útrapy, které zažívaly ženy v bojových podmínkách na frontě. Výcvik pro ně v ženské jednotce byl stejně těžký jako pro muže, bez jakýchkoliv úlev – ať už se jednalo o zakopávání, pochody, střelbu nebo strážní službu. Pro ně, které většinou prožily svůj život v rodinném hospodářství, ve vesnici mezi příbuznými a sousedy, to nebylo snadné, opustily domov, oblékly uniformu a vydaly se do války. Dobrovolně šly do boje za svobodu vzdálené vlasti, kterou většina z nich, zejména těch mladších, znala jen z knížek nebo z vyprávění rodičů. K jejich rozhodnutí zúčastnit se boje proti německému nacismu přispěla i vlastní zkušenost: dne 13. července 1943 vypálili nacisté Český Malín, kde zahynulo 374 Čechů a Poláků. Mezi nimi byla i rodina tety Antonie Bílkové. Volyňská děvčata byla přidělena ke zdravotnické a spojovací službě i k protiletectvým oddílům. Mezi instruktory, vybranými z řad příslušníků 1. brigády byly ženy, které už měly za sebou frontu a mohly novým děvčatům předávat své zkušenosti. Mnoho žen bylo zaměstnáno také v administrativě, ve skladech, krejčovských dílnách, v polních pekárnách a prádelnách. Část děvčat byla zařazena do zdravotnického kurzu přímo v jednotce, jiné byly odeslány do zdravotnické školy v Kyjevě. Zdravotnické kurzy byly zaměřeny na poskytování první pomoci v polních podmínkách. Po jeho skončení přešla část žen na praporeční obvažní a část byla zařazena jako zdravotnické hlídky k jednotlivým rotám. S nimi pak prodělávaly všechna namáhavá pochodová cvičení. Byly to tvrdé zkoušky, ale ženy v nich obstály a dokázaly, že je na ně spolehnutí.

Antonie Cupalová se narodila 28. 1. 1922 v obci Krasilno, újezd Dubno na Volyni. Krasilno byla zcela česká vesnice s asi sto obyvateli založená v roce 1874 a nacházela se mezi obcemi Noviny České a Český Malín. Otec Antonín Bílek se narodil v roce 1894, matka Kateřina rozená Holásková byla ročník 1888. Jejich předkové Bílkovi přišli na Volyň z Jičínska a Holáskovi z okolí Poličky. S prvním manželem Nikolajem Cislickým, který zemřel v 1. světové válce, měla Kateřina syna Leona, ročník 1910. Leon Cislický bojoval v řadách 1. armádního sboru a po reemigraci se usadil s rodinou na Šumpersku. Manželé Bílkovi měli čtyři děti,

Helenu, Antonii, Ljubu, která ještě žije na Moravě, a nejmladší byl syn Boleslav, byli zemědělci. Po návratu do Československa se usídlili ve Vikýřovicích u Šumperka, kde jsou také pohřbeni. Antonie ukončila osm tříd obecné školy v roce 1936. Jako dcera zemědělce až do roku 1944 vypomáhala rodičům doma v Krasilně na hospodářské usedlosti o výměře 8 ha a ve volných chvílích se bavila s ostatní mládeží, hrála v divadelním souboru. 1. 4. 1944 nastoupila v Rovně do 1. československého armádního sboru pod kmenovým číslem 13.114/Ž. Narukovala do armády spolu se svým přítelem Josefem Šalamounem, mávala mu, když odjížděl na frontu. Asi nejtěžší pro ni bylo, když 3. 4. 1945 zemřel v bojích o Liptovský Mikuláš, které byly pro československé vojáky druhé nejkrvavější po bitvě o Dukelský průsmyk. Antonie byla příslušnice zdravotního praporu armádního sboru, byla zařazena jako zdravotnice, později při polní kuchyni. Nebojovala a přímo se neúčastnila v bojích na frontě, ale samozřejmě velmi často zažívala celou řadu nebezpečných situací. Po střelbě na nákladní automobil špatně slyšela na jedno ucho a zachránila se tím, že ji Bohumil strhnul z jeho korby. V bojích na hranicích, když přecházela fronta, si díky útěku přes pole a úkrytem u místních zachovala život. Bohumil a Antonie prošli boji u Dukly, přes Karpaty na Slovensko až do Přerova a zúčastnili se slavnostního defilé v Praze 17. května 1945. Po skončení války Antonie pracovala jako příslušnice zdravotního praporu v divizní nemocnici ve Slaném a zde ji zastihla zpráva o úmrtí starší sestry Heleny. Bohumil i Antonie byli příslušníci zahraniční armády do 31. května 1945 a potom vykonávali mimořádnou činnou vojenskou službu ve Zvláštní vojenské skupině Žatec do konce roku 1945. Po demobilizaci dostali usedlost ve Strojeticích. Bohumil odešel z armády v hodnosti četaře, Antonie v hodnosti svobodníka. Po svatbě v únoru 1946 založili rodinu. Cupalovi vychovali čtyři dcery, nejstarší se narodila v roce 1946 a nejmladší v roce 1950. Oba pracovali v zemědělství, do roku 1950 na vlastní usedlosti, poté až do důchodu v JZD Strojeticce. Bohumil byl navštívit své rodiště na Volyni, měl tam příbuzné. Manželé byli členy Českého svazu bojovníků za svobodu (Antonie i členkou OV ČSBS v Lounech a později v Žatci), Československé obce legionářské a Svazu Čechů z Volyně a jejich přátel. Jezdili na pamětní místa a zúčastňovali se akcí, stýkali se s bývalými příslušníky armádního sboru a veterány 2. světové války na východní frontě. Mezi ně patřili Kopoldovi a Drnkovi. Plukovník Bedřich Kopold (1921 – 2007) s ním bojoval jako vojín 1. spojovací čety u Sokolova, generálmajor Václav Drnek (1918 – 2003) byl v bitvě u Sokolova velitelem 1. minometné roty. Když Ludvík Svoboda po válce přijížděl na pamětní akce na Podbořansko, vždy se setkávali a Bohumil mu dělal šoféra. Antonie natočila své vzpomínky na službu v armádním sboru pro Český rozhlas a společnost Hlasy hrdinů - Post Bellum, kde jsou uloženy v archivu. Post Bellum je obecně prospěšná společnost, která se zabývá zaznamenáváním a archivací vzpomínek pamětníků významných historických událostí. Bohumil Cupal zemřel 22. 4. 1995 jako nadrotmistr v záloze. Antonie zemřela 17. 2. 2009 v hodnosti rotný ve výslužbě. Měli vojenské pohřby se všemi poctami a oba jsou pochováni na hřbitově ve Strojeticích. Nejstarší dcera Vlasta žije ve Strojeticích, Antonie v Habartově, Božena na Křivoklátě a Milena ve Slaném. U příležitosti 80. výročí bitvy u Sokolova v roce 2023 připravuje historik Jiří Klůc vzpomínkovou publikaci o účastnících tohoto boje a mezi nimi bude i Bohumil Cupal.

Vyznamenání Bohumila Cupala:

Čs. válečný kříž 1939 – 1943, Sokolovská pamětní medaile – 1948, Čs. vojenská pamětní medaile – 1944, Dukelská pamětní medaile – 1958, Pamětní medaile k 20. výročí osvobození – 1965, sovětská Medaile za odvalu – 1943 a medaile Za pobědu nad Germanií – 1948, polská medaile Za zásluhy na poli chvály, státní vyznamenání – medaile Za zásluhy o obranu vlasti - 1968

Vyznamenání Antonie Cupalové:

Čs. pamětní medaile se štítkem SSSR – 1945, medaile Za pobědu nad Germanií – 1948, Dukelská pamětní medaile – 1959, Pamětní medaile 60. výročí ukončení 2. světové války – 2005, Jubilejní medaile 60. výročí vítězství ve Velké vlastenecké válce – 2005

Po úmrtí Bohumila Cupala obdržela rodina 9. 5. 1995 kondolenční dopis s projevem soustrasti od plukovníka Bedřicha Kopolda:

„Odešel spolubojovník, se kterým jsme prožili těžké válečné chvíle, kdy se také nejvíc ukazuje charakter člověka. Nelze zapomenout statečnost a obětavost Bohouše Cupala u Sokolova, kdy v nepřátelské palbě udržoval spojení s nejvíce vysunutou rotou a kdy několikrát přitom v dešti kulek opravoval telefonní vedení. Bez takových lidí jako byl on by se nedalo bojovat, nedal by se řídit boj. Jeho nenápadná postava se vždy znovu objevovala a zase ztrácela v ostřelovaném terénu, dokud svůj úkol nesplnil. Kolikrát přitom mohl být zasažen. Jsou to vzpomínky i po půl století nemizející. Bohouš byl vždy kamarádský, zdálo se, že na sebe sama myslel nejméně. Je smutné, že poválečná doba mu způsobila mnohá příkoří a nespravedlivosti a že se v posledních letech nemálo tím trápil. Želím jeho odchodu. Vždyť byl jedním z posledních desítek veteránů, kteří stáli při zrodu naší jednotky na východě pod vedením generála Ludvíka Svobody. Čest jeho památce.“

Zpracovala: Marie Čonková

Podle vzpomínek dcer Vlasty Koppové a Antonie Audyové a záznamů VÚA Praha

Fotografie a písemnosti: archiv rodiny Cupalů